

Motion till riksdagen
2005/06:Ub385

av Birgitta Carlsson m.fl. (c)

Vättern

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en ordentlig miljöundersökning bör genomföras för att säkerställa framtida vattenförsörjning i kommunerna runt Vättern.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att staten bör stimulera användandet av kalkstenskross som halkbekämpning i stället för vägsalt.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till TU.

Fel! Okänt namn på

Sveriges största dricksvattentäkt är Vättern

Vättern, Sveriges näst största insjö, har mycket stor betydelse för vattenförsörjningen i norra Götaland. Cirka 400 000 människor i kommuner runt Vättern får vatten i sina kranar härifrån. I alla landskapen runt Vättern både Västergötland, Närke, Östergötland och Småland finns det många kommuner som är mycket beroende av att vattenkvaliteten även i framtiden kommer att hålla en hög kvalitet.

Vättern är i vår förorenade värld en alldeles unik tillgång. Trots den yttre påverkan som idag alla vatten utsätts för har Vättern hittills lyckats bibehålla sin förstklassiga vattenkvalitet och intressanta fauna och utgör en omistlig värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Forskare menar att Vättern bildades för ungefär 280 miljoner år sedan genom förkastningsrörelser i berggrunden och den gravsänka uppstod där sjön ligger. Bildningssättet har skapat en mycket djup sjö som på sitt djupaste ställe söder om Visingsö uppmätts till 128 meter. Den höga vattenkvaliteten kan illustreras av att siktdjupet uppgår till cirka 12 meter men har när det var som störst i mitten på 30-talet uppmätts till över 17 meter.

Det kalla vattnet i Vättern har skapat förutsättning för en mycket krävande fauna med inslag av så kallade glacialmarina relikter. I sjön finns minst 28 olika fiskarter, varav Vätterrödingen är den mest kända. Där finns också öring, sik, siklöja, nors, hornsimpa, fem arter kräftdjur och en fiskparasit.

Det råder alltså inget som helst tvivel om att Vättern är av ett oskattbart nationellt värde och intresse och måste därför, i avvaktan på generella förbättringar av vår miljö, genom radikala selektiva skyddsåtgärder räddas undan förstörelse. De tecken på försämringar av den fortfarande höga vattenkvaliteten som kan märkas talar för att detta måste ske snarast eftersom erfarenheten visat att förstörelsen ofta går mycket fort när den väl börjat märkas. Vätternvattnet är utsatt för en rad olika föroreningskällor. Från industrier, från luftutsläpp, från jordbruket och från kommunernas reningsverk. Dessutom har dumpning genomförts av ammunition och andra stridsmedel i Vättern både efter första och andra världskriget. Vad som dumpats och i hur stor mängd är inte klarlagt. Okunskapen om vad som verkligen finns på sjöns botten och osäkerheten om vilka långsiktiga miljöeffekter det kan få för sjöns vattenkvalitet gör att vi drar slutsatsen att en ordentlig miljöundersökning bör genomföras för att säkerställa framtida vattenförsörjning i kommunerna runt Vättern. Detta bör ges regeringen till känna.

En sådan undersökning bör ske i samarbete mellan militära myndigheter, länsstyrelserna runt sjön, vattenvårdsförbundet och andra organisationer med intresse av Vätterns vatten.

Bättre kontroll av sjöar med avrinning till Vättern

Det är också mycket angeläget att man gör ordentliga undersökningar av sjöar som har sin avrinning till Vättern som till exempel Munksjön i Jönköping. Det finns en tidigare vattendom som gäller rening av Munksjön och det är angeläget att den rening som i denna krävs snarast måste åtgärdas. Även i Sörviken i Vättern uppe vid Aspa bruk finns behov av undersökning. Där man är medveten om att det sedan gammalt finns föroreningar från tidigare gjorda utsläpp från olika industrier måste åtgärder vidtas. Kontroll av kvaliteten i de vatten som rinner ut i Vättern måste prioriteras. Det är angeläget att sanering görs bland annat av kvicksilver så att detta inte läcker ut i Vättern.

Kalkkross istället för vägsalt

Vid mätningar gjorda under 2002 har man kunnat konstatera högre förekomst av rester av vägsalt i Vätterns vatten. Här finns anledning att känna stor oro. På båda sidor om Vättern finns starkt trafikerade vägar där det vintertid används mycket vägsalt. Här är det mycket angeläget att det snarast tas fram miljövänligare halkbekämpningsmedel än vägsalt.

Vägverket har med goda resultat provat halkbekämpning på vägar med kalkstenskross istället för salt. Denna metod av halkbekämpning borde användas i mycket större utsträckning främst därför att detta alternativ är bättre för miljön. Kalken motverkar försurning längs våra vägar där belastningen är som störst därför är det angeläget att staten stimulerar användandet av kalkstenskross som halkbekämpningsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2005

Birgitta Carlsson (c)

Margareta Andersson (c)

Anders Larsson (c)

Staffan Danielsson (c)